

d'aquest nom, ja molt estudiat. Recordem els principals:

a) *Sant Medir*, el vell santuari en el vessant vallesà de la serra barcelonina de Collserola o Tibidabo, te. Sant Cugat. *Pron.*: *sammadi*, i sovint escrit (menys correctament) sense *-r*.

MENCIONS ANT. 1225: *Sancto Emitterio* (BABL I, 284). I en massa en el *Cart.* de St. Cugat.

b) Veïnat agre. al mun. de Sant Gregori, a l'esq. del Ter, pocs k. a l'O. de Girona. *Pron.*: *sammadi*, a 10 St. Gregori, Casac. 1920.

MENCIONS ANT. Començà per ser el nom d'una església d'Amer (mare del Monestir d'Amer), després, des de mj. S. x, del te. de St. Gregori (on continuà llargament dependent d'aquell mon.). 844: «Wuilla abba Monasterii --- in pago Cerdanense --- in honore Sancti Hemeterii Sancti Genesiique constructi» (Villan., *Vi. Li.* xiv, § 19); amb variant *Emeterii* en *Cat. Car.* II, 12.1, 15.18, 18.21; cf. pp. v, VIII, XXII i 9.19, 452); 860: «Monast. St. Emeterii» (*Esp. Sagr.* xlv, 20 322); 899: «Monast. Sti. Emeterii» (Villan. xiv, p. 221); 922: «Mon. Sti. Emeterii» (*Esp. Sagr.* xlv, 324).

1165-87: «eccl. S. Emeterii» (Villan. xiv, p. 228), en què ja devia ser a St. Gregori, però s'esmenta entre les possessions foranes del mon. d'Amer. 1359: *Sent Medir* (*CoDoACA* XII, 99, 105), citat junt amb els suburbis de Girona; 1362: «par. Sti. Emeterii de Cartiliano» (*Ll. Verd.*, Alsius, *Nom.*, 211): *Cartellà* és un altre d'aquests suburbis i en el *Ll. Verd.* consta llavors que el «sacrista et ebdomedarius de Sto. Emeterio --- so facit annuatim de censu --- sacristae Amerensi in die Sancti Emeterii IV sol., II den. ---»; 1379: «par. de Sto. Emeterio» (Alsius).

L'ETIM. d'aquest NP constitueix un vell i controvertit problema. El fet bàsic és que és un nom acceptat en el santoral cristià, però que ha deixat escassa herència toponímica: consistent sobretot en aquests pocs noms catalans.

Així mateix, però, en el cabdal nom de la capital «montañesa» castellana, *Santander*, provinent de SANCTUS EMETERIUS: amb síncope de la *e* interna i probablement en una forma de genitiu VILLA SANCTI EMETERII,¹ que explica la pèrdua de la vocal final i la medial: sobrentès *villa* i passant per *Santemder* amb *-e-* i *-m-*; si bé ha predominat *Santander* amb *a*, que permetria⁴⁵ postular una base *Amitterius* o *Amet*.

De tota manera l'abundant documentació catalana medieval és sempre amb *Em-*; i en la castellana antiga també es troba *Santemder* amb *e*.

Una base EMETERIUS té aire llatí, però no s'explica⁵⁰ segons els tipus normals de l'antroponímia romana. Per això Meyer-Lübke es va basquejar en la nota de la 2a. part dels seus *Altportugiesische Personennamen*; en virtut d'allò es preguntava si no podia ser germànic, car es podia pensar si contenia una variant dels⁵⁵ copiosos noms en *-HARI*; però no arribava a cap resultat satisfactori, car en germànic no hi ha arrel ben adequada (no escauen prou les conegudes *ERM-* ni *ERMIN-*); i tampoc una base metafònica en *-HERI* (i no *-HARI*) no és d'esperar en gòtic, que és d'on hauria⁶⁰

de venir un nom hispànic.

Crec, doncs, que cal decidir-se per admetre el resultat d'un encreuament de noms llatins. Probablement d'AMERIUS (Schu., 121, 162, 191) —d'on el nostre *Amer* art. supra—, amb la família ben descabdellada dels *Aminius*, *Amitius*, *Amonius* etc., dins la qual ja se'ns acosten molt *Amiternius*, *Amiternum*, *Αμυτέρνῃ* (Schulze, 525, 536, 541). No és en va, doncs, que el Sanctus *Emeterius* del Gironès es vagi crear en el terme d'*Amer* (*Amerius*)!

Amb els elements comuns a *Am-erius*, *Aminius*, i *Amit-ernus* etc. resultava la base AMETERIUS. És cert que si això va perfectament per a *Sant-amder*, *-ander*, no lliga del tot amb la *e*-del b. ll. cat. *Emeterius* i la del cast. ant. *Santemder*. Es que en aquesta discòrdia degué intervenir un tercer ben robust: el dels *Emineius* i *Emonius* (Sch., 117, 187), i singularment a Hispània, *Emeritus*, on aquest es va concretar, en el nom de la insigne ciutat EMERITA (Mérida).²

¹ Mz.Pi. va suposar alguna vegada un ús vocatiu SANCTE EMETERIE. Quant al problema etim. del nom, tant se val, si bé crec que més val no apartar-se del cas de l'estereotipació de genitiu (amb supleció del nom genèric), cas repetidíssim en toponímia per tot. —² Descarto la idea d'un hel·lenisme, per més que *ἡμῆθρ* sigui un ens mitològic mig-animal, però no es coneix ni en grec un NP **Ἡμιθήρινος* o *-ήριος*. Entre les coses incertes apunto ací la possibilitat que el nom de la *Roca d'Andrea*, gran penya-lar en el Montnegre, entre St. Cebrià de Vallalta i Horsavinyà, vingui d'una RUPES EMETERIA.

Sant Menna o *Mena*, V. *Sentmenat*

SANT MER

Nom d'algunes ermites del Nordest.

1) A l'alt Gironès dins el mun. de St. Esteve de *Guialbes*, prop del llogaret de *Les Olives*; pron. *sant mэр*, oït a Ollers (XLIV, 145); id. o *s. mэрt* a Ravós a Vilafreser (163, 164). És dalt d'una serreta, i s'hi fa cada any una fira per la festa del sant (anotat a *Les Olives*, XLV, 29).

2) Altra ermita, en el te. de *Llorà*, que és uns 18 k. més al SO. i uns 8 a l'Est d'Amer.

Els nostres santorals (Bastús etc.) diuen que la festa de «San Emerio, en catalán *Sant Mer*», celebrada el 27 de gener, ve d'un sant d'aquest nom, que fou abat de Banyoles i morí a darrers del S. VIII.

No responc d'aquesta dada històrica, però aquestes dades i els fets lingüístics ja permeten un probable judici ETIM. Cal separar de *Medir* EMETERIUS (supra), i relacionar amb el ll. MÉRUS 'pur', del qual són derivats els NPP romans coneguts *Merinus*, *-inius* (Schulze, 361, 263) i *Merula* (421, 361); aquestes formes demostren que no es pot tractar del ll. MAJOR. La variant que ens citen, *Emeri*, del nom del sant, apunta cap a un encreuament com els que hem constatat en l'art. *Sant Medir*; car *Emeritus*, *Eminius* etc. formen